

Offentlighetsprinsippet

Dag Wiese Schartum, AFIN

Et utgangspunkt i menneskerettighetene

Ytrings-/informasjonsfrihet og personvern er begge menneskerettigheter som er beskyttet av EMK

Art 10. *Freedom of expression*

“1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. [...].

2. [...].”

“Art 8. *Right to respect for private and family life*

1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence

2. [...].”

Den ene rettigheten kan ikke settes foran den andre, og det må derfor skje en avveining dersom det oppstår konflikt

Grunnloven § 100

Ytringsfrihed bør finde Sted.

Ingen kan holdes retslig ansvarlig for at have meddelt eller modtaget Oplysninger, Ideer eller Budskab, medmindre det lader sig forsvare holdt op imod Ytringsfrihedens Begrundelse i Sandhedssøgen, Demokrati og Individets frie Meningsdannelse. Det retslige Ansvar bør være foreskrevet i Lov.

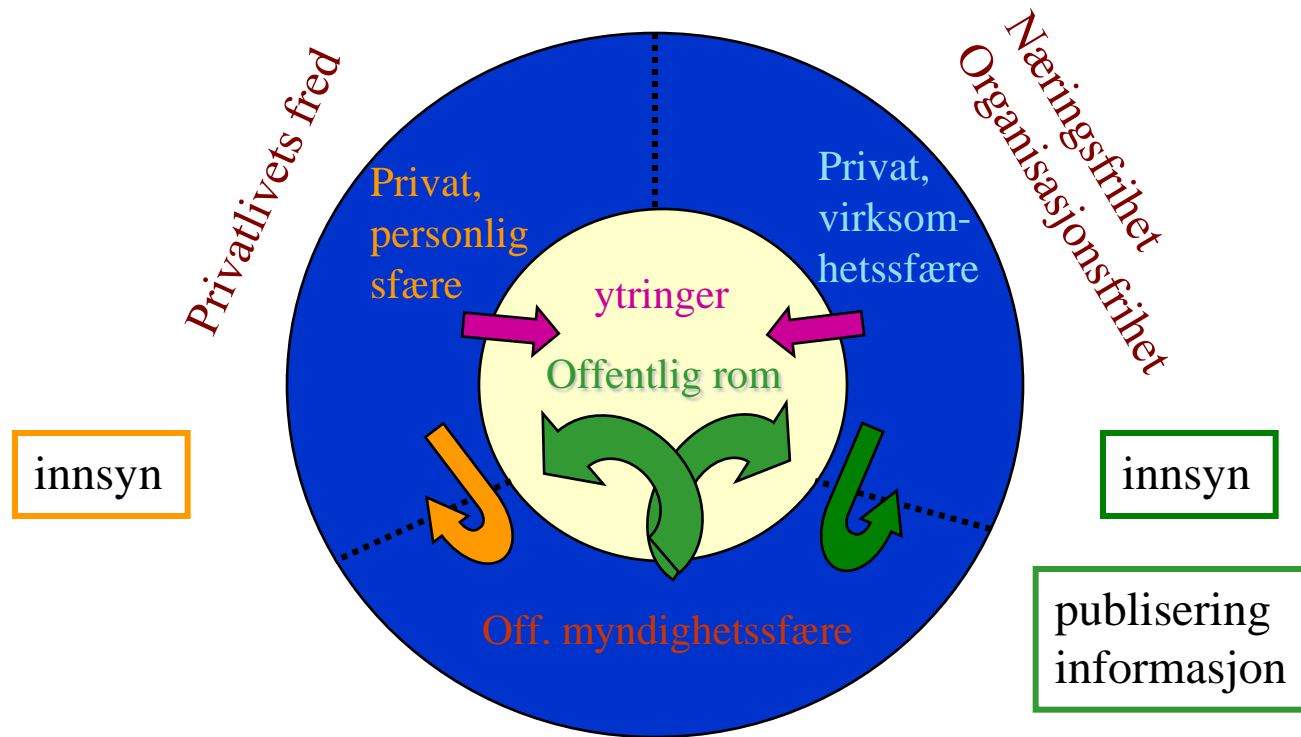
Frimodige Ytringer om Statsstyrelsen og hvilkensomhelst anden Gjenstand ere Enhver tilladte. Der kan kun sættes slige klarlig definerede Grændser for denne Ret, hvor særlig tungtveiende Hensyn gjøre det forsvarligt holdt op imod Ytringsfrihedens Begrundelser.

Forhaandscensur og andre forebyggende Forholdsregler kunne ikke benyttes, medmindre det er nødvendigt for at beskytte Børn og Unge imod skadelig Paavirkning fra levende Billeder. Brevcensur kan ei sættes i Værk uden i Anstalter.

Enhver har Ret til Indsyn i Statens og Kommunernes Akter og til at følge Forhandlingerne i Retsmøder og folkevalgte Organer. Det kan i Lov fastsættes Begrænsninger i denne Ret ud fra Hensyn til Personvern og af andre tungtveiende Grunde.

Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for en aaben og oplyst offentlig Samtale.

Offentlig og privat

Offentlighetsprinsippet

Ytrings- og informasjonsfrihet er garantert/understøttet i EMK art. 10 ,
Grunnloven § 100, og lovgivning (offentleglova, forvaltningsloven, person-
opplysningsloven, kommuneloven mv)

Offentlighetsprinsippet: Hovedregel og unntak

“Prinsipp” = grunnregel annet ses på som unntak

“Offentlighet” innebærer å gi adgang til / gjøre kjent for andre enn de som er direkte involvert.

“Offentlighetsprinsippet” sier at grunnregelen er at det skal være åpenhet om [dokumenter mv] også for andre enn de som er direkte involvert.

Unntak fra offentlighetsprinsippet kan særlig gjelde:

Hvem som kan få tilgang til dokumentet (jf bruk av representant, men likebehandling)

Hva/hvilket innhold som kan omfattes (unntak for dokumenter, enkeltopplysninger, databaser)

Hvordan innsyn kan skje (for eksempel innsyn i papirdokument eller elektronisk innsyn)

Når innsyn kan skje (jf utsatt innsyn)

Hvor gjelder prinsippet?

Stortinget

Stortingets organer:
Riksrevisjonen
Sivilombudsmannen

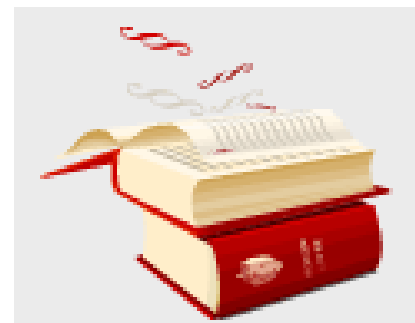
Reguleres av Stortinget og dets organer, men følger i stor grad offentleglova

Forvaltningen

Stat/kommune
+“gråsonen” mellom offentlig og privat sektor

Reguleres hovedsakelig i offentleglova

Domstolene

Høyesterett
Lagmannsrettene
Tingrettene

Reguleres hovedsakelig i prosesslovgivningen

PRIVATE?

Ikke offentlighetsprinsipp men har i følge lovgivning særskilt plikt til offentlighet på utvalgte punkter, bl.a vedrørende personvern

Hva gjelder prinsippet for?

Dokumenter: “en logisk avgrenset informasjonsmengde som er lagret på et medium for senere lesing, lytting, fremvisning eller overføring” (offl. § 3).

Enkeltopplysninger, jf journaler, faste opplysninger om hvorledes personopplysninger blir behandlet mv.

Møter, jf Stortingets møter, møter i kommunale offentlige organer, rettsmøter mv.

Jf. “**referatadgang**”, dvs retten til å ta referat og viderebringe opplysninger i møter, dokumenter mv

Eksempler på hvordan offentlighet blir realisert

Rett til **innsyn** (etter krav/begjæring)

Plikt til å **varsle** den enkelte

Plikt til å **veilede** den enkelte

Plikt til å **informere** almenheten

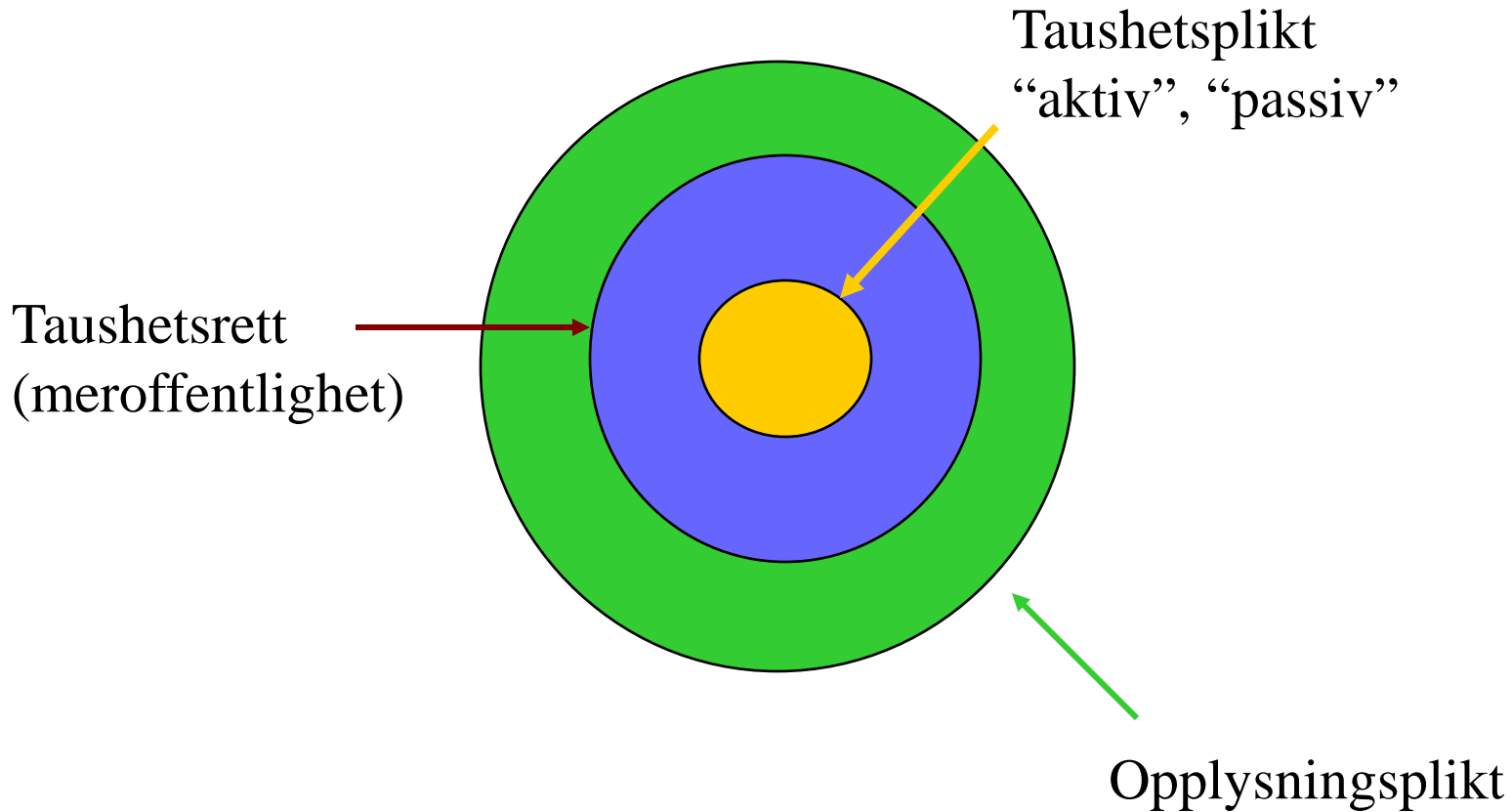
Adgang/plikt til å **publisere**, for eksempel på nettet

Se <http://oep.no/nettsted/fad>

Plikt til å ha **informasjonsmateriale** tilgjengelig

mv.

Ulike grader av gjennomslag for prinsippet ved begjæring om innsyn

Prinsippet om merinnsyn!

Eksempler på lovgivning som gir innsyn/åpenhet

- Offentleglova
 - “Saksdokument, journalar og liknande register for organet er opne for innsyn dersom *enhver* ikkje anna følgjer av lov eller forskrift med heimel i lov.” (fra § 3)
- Kommuneloven §§ 4, 31 og 32
 - “Møter i folkevalgte organer skal holdes for åpne dører hvis ikke annet følger av lovbestemt taushetsplikt eller vedtak etter denne paragraf.” (fra § 31)
- Forvaltningsloven § 18 flg.
 - “En part har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter for så vidt ikke annet følger av reglene i denne paragraf eller § 19.” (fra § 18)
- Personopplysningsloven § 18 flg.
 - “Dersom den som ber om innsyn er registrert, skal den behandlingsansvarlige opplyse *Registrerte personer* om a) hvilke opplysninger om den registrerte som behandles...” (fra § 18)
- Domstolloven § 124 flg.
 - “Rettsmøtene er offentlige og forhandlingene og rettsavgjørelsene kan gjengis offentlig, hvis ikke annet er bestemt i lov eller av retten i medhold av lov.” (fra § 124)

Offentlighetsprinsippet - for og mot

FOR

Rettsikkerhetshensyn

Personvernensyn

Demokratihensyn

Kontrollensyn

Tillits- og legitimitetshensyn

Kunnskapsspredning

MOT

Effektiv beslutningsprosess

Hensynsfull forvaltning (personvernensyn mv)

Hensynet til grunnleggende samfunnsinteresser

Hensynet til konkurranse